

Ilustrační FOTO - Pixabay

System sociálních služeb nestačí

Stávající systém sociálních služeb je nedostatečný a potřebuje zásadní změny. Odhalila to analýza společnosti Ernst & Young Global Limited (EY) pro Asociaci poskytovatelů sociálních služeb v ČR (APSS ČR).

»Počet seniorů roste, počet lůžek v pobytových sociálních službách ale naopak mírně klesá. Ty veřejně zřízené tak už dnes nedostačují, zatímco vstup soukromých subjektů na tento trh je i nadále ztěžován nedostatečnou transparentností, složitostí financování i nerovnými podmínkami,« říká **Romana Smetánková**, partnerka EY pro veřejný sektor a vedoucí týmu, který rozsáhlou analýzu zpracoval.

Při stávajícím tempu růstu počtu obyvatel České republiky se do roku 2050 zvýší počet seniorů nad 65 let o jeden milion osob a o 522 tisíc víc bude lidí nad 80 let. Tak výrazný nárůst seniorů znamená, že se oproti dnešku zvýší počet příjemců příspěvku na péči až 3,2krát. Potřeba sociálních služeb tak velmi výrazně vzroste, jejich pokrytí nicméně v posledních letech naopak klesá.

Jen od roku 2010 dodnes ubylo v pobytových sociálních službách více než dva tisíce lůžek – např. už v roce 2018 na jedno lůžko připadalo celkem 37 seniorů – a domovy pro seniory dlouhodobě hlásí průměrně 98% naplněnost. Situace se kvůli demografickým změnám bude dále komplikovat, což znamená, že chceme-li udržet zhruba stávající pokrytí, bude v souvislosti s nárůstem osob starších 65 let do roku 2050 třeba rozšířit kapacity pobytových sociálních služeb o 27,6 tisíc lůžek. Náklady na vybudování těchto nových kapacit i na udržení kapacit stávajících budou vyžadovat investice zhruba ve výši 70 miliard korun.

»Největším provozovatelem sociálních služeb v České republice je veřejná správa, nejčastěji samosprávné územní celky, jako jsou kraje nebo obce. Potřeba investovat jen do systému sociálních služeb do roku 2050 celých 70 miliard korun by tak jejich rozpočet značně zatížila,« podotýká Smetánková.

Pomoci by mohly soukromé společnosti

Jejich vstup do systému je ovšem složitý. Jak mezi jednotlivými službami, tak mezi kraji existují významné rozdíly, které nelze přičíst odlišné struktuře obyvatel, příjemců příspěvků na péči ani jiných »tvrdých« ukazatelů, ale spíše historickému vývoji a odlišnému přístupu a způsobu financování jednotlivých druhů sociálních služeb. Síť služeb a jejich obsazování tudíž nejsou mezi kraji porovnatelné, a jak vstup do nich, tak i možnosti odvolání jsou limitovány. Soukromé společnosti proto aktuálně nejsou motivované do systému investičně vstupovat.

Legislativa navíc nedovoluje ani výraznější klientskou participaci na hrazení péče, která by pomohla k pokrytí nákladů na danou instituci i ke zlepšování kvality. Zákon a příslušná vyhláška omezují úhradu za poskytnutou péči, ale i za ubytování a stravu na úroveň, která vynaloženým nákladům často neodpovídá.

»To, že není současný systém financování sociální služeb efektivní a je dlouhodobě neudržitelný, víme, stejně tak, že je a bude nutné navyšovat kapacity sociálních služeb péče. Pro tato klíčová rozhodnutí je však nutné mít objektivně popsany a zanalyzovaný současný stav, včetně prognózy budoucích potřeb. To je také hlavní důvod, proč jsme se obrátili na EY s tímto úkolem a zadáním. Věřím, že data, poznatky a návrhy budou využity v budoucích změnách sociálních služeb, které nás čekají,« doplnil prezident Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR **Jiří Horecký**.

Větší transparentnost a férové podmínky vstupu

Na základě rozsáhlé analýzy českého systému sociálních služeb a jeho porovnání s vybranými zahraničními trhy – slovenským, rakouským a finským – nastínili experti z EY několik hlavních přístupů, které mohou vést nejen k jeho zefektivnění, ale také k jeho dostatečné přípravě na důležité demografické změny, které nás čekají.

Ilustrační FOTO - Pixabay

»Za vzor, ke kterému by se český sociální systém mohl více přiblížit, pokládám například Finsko. Podmínky jsou tam nastaveny tržně, do tendrů se mohou za stejných podmínek hlásit soukromé i veřejné subjekty a klienti mají k veškerým nezbytným informacím včetně hodnocení jednotlivých institucí přístup prostřednictvím bezplatných aplikací a webových

stránek. Klientská spokojenost i kvalita jednotlivých služeb jsou tak výrazně vyšší než u nás,« říká vedoucí partnerka EY Česká republika **Magdalena Souček**.

Navrhované cesty k zefektivnění

Transparentnost systému financování: Vstup do systému sociálních služeb musí být pro všechny poskytovatele bez ohledu na jejich právní formu rovný. Informace o tom, jak je daná služba financovaná, navíc musejí být dostupné a snadno dohledatelné jak pro poskytovatele, tak i pro klienty a jejich blízké. Klienti by za služby měli platit stejnou cenu, ať už jsou veřejně či soukromě zřízené, a měli by také mít možnost vybrat si specifickou instituci podle vlastních preferencí a ne např. podle spádové oblasti.

Přístup k informacím: Jednoduchý klientský přístup k informacím ohledně nabídky, kvality a ceny za službu je spjatý s relevantním hodnotícím systémem, prostřednictvím kterého by zájemci o péči mohli zjistit, jak spokojeni jsou s ní stávající klienti, a na základě toho se mohli lépe rozhodnout, zda je pro ně také vhodná či nikoliv. Naopak pro poskytovatele by podobný systém představoval důvod k neustálému zvyšování kvality nabízených služeb.

Definice standardu služeb a měření kvality: V ČR aktuálně neexistuje žádný jednotný a měřitelný standard kvality, poskytovatelé tudíž nejsou motivováni k němu směřovat a kvalitu svých služeb navyšovat. Jak by služba měla vypadat a co od ní očekávat tak nevědí ani samotní klienti. Nastavení podobného standardu a možnost klienta vybrat si z nabídky tu instituci, která se mu nejvíc líbí, by výrazně pomohlo ke kvalitnějším službám a vyšší klientské spokojenosti z celého systému.

Participace klientů v hrazení péče: Soukromý sektor není motivován do sociálního systému vstoupit zejména kvůli nedostatečným veřejným rozpočtům. Úhrady od klienta totiž nestačí na pokrytí nákladů na danou instituci a doplácení rozdílu není dle současné legislativní úpravy možné. Zařízení jsou tak závislá na dotacích a státní podpoře, ty ale nejsou poskytovány jednotně. Možnost aktivního zapojení klienta do úhrady by dokázala výrazně ovlivnit kvalitu služby. Na místě jsou rovněž dlouhodobě diskutované úvahy o novém typu pojištění, které by lidem pomáhalo sociální péči hradit.

Právní jistota při investici do budování sítě: Pro soukromé společnosti je motivační jen transparentně řízený systém, kde je poskytovateli umožněno generovat zisk a vybírat od klientů úhradu odpovídající úrovni poskytnutých služeb. Vstup těchto společností do systému sociální péče navíc dlouhodobě zvyšuje konkurenci v něm a přispívá k racionalizaci nákladů a zvyšování kvality služeb.

Zdravotní péče se rok od roku zkvalitňuje a s ní roste i kvalita života. Stárnutí populace je tak něco, čemu se nelze vyhnout. Aktuálně nastavený sociální systém na tyto demografické změny není připraven a připraven ani nebude, dokud stát buď zásadně nenavýší financování investičních nákladů sociálních služeb, anebo nezmění podmínky fungování tohoto systému tak, aby do něj byli motivováni vstoupit i soukromí poskytovatelé. Ať už se ale vláda vydá jakoukoliv cestou, je třeba začít co nejdříve.

(zmk)

Zdroj: <http://www.halonoviny.cz/articles/view/55644046>

